

arrondissementu Sceaux, na pravém břehu Marny, na vých. konci lesa vincennského, na levém břehu (8 km od Paříže) a na pařížské hranici, má 8399 ob., velkolepou radnici, mnoho vill, železniční most přes Marnu s 12 dlouhými, říční přístav s ročním ruchem továrny, chemické továrny, hrnčířství, kamenné lomy, 9 škol, chrám z XII.—XV. stol., poprsí malíře Watteaua, zdc zemědělského zámku Beauté.

N. -le -Roi [-roà], kantonální město ve franc. departementu Eure-et-Loir a arrondissementu Dreux, na l. bř. ř. Eury, stanice dráhy (79 km od Paříže), má 1573 ob., krásný renaissanční chrám z XVI. stol., mnoho starých hradeb, věznice z XV. stol., několik renaissančních domů soukromých, 2 školy veř. a 1 soukr., nemocnici, strojírnou, sklárnu, mlýny, továrny na hospodářské stroje a na blízku pískovcové lomy. R. 1636 založeno N. na hrabství.

N. -sur-Seine [-syr-sén], hlav. město arrondissementu (897.57 km² s 36.413 ob.) ve franc. departementu Aube, na l. bř. Seiny, stanice Vých. dráhy (111 km od Paříže), má 1700 ob., krásný chrám z XV. st., kamenný most ze XVII. stol., soudní dům z XVI. st., 2 školy veř. a 5 soukr., knihovnu s 3000 sv., departementní vězení, nemocnici, obchodní domy, moukou a dobyt看, plavení dříví, lomy sádrové a mramorové, cukrovar (200 000 l. sklárnu, továrnu na piana, hospodářské stroje a j. Na v. odtud (6 km) jest zřícenina křesťana Parakléta s hrobem Abélarda a Heloisy.

Nöggerath Johann Jakob, geolog a mineralog něm. (* 1788 v Bonnu — † 1877 t.), byl horním úředníkem na různých místech, potom zastával nejvyšší horní úřad v Bonně, kde byl též prof. mineralogie a hornictví a ředitelem přírodopisného musea universitního. Má zásluhu o povznesení hornictví v Porýnsku, vychoval řadu výborných sil německých a přičinil se též o geologické poznání Porýnska a Vestfálska. Ze spisů jeho lze jmenovati: *Das Gebirge im Rheinland u. Westfalen* (Bonn, 1821—26, 4 sv.); *Der Bau der Erdrinde* (s Burkartem, t., 1838); *Die Entstehung der Erde* (t., 1843); *Die Entstehung und Ausbildung der Erde* (Stuttgart, 1847); *Geognosie und Geologie* (v »Gesammte Naturwissenschaften«, Essen, 1877, 3. vyd.). Životopis jeho napsal v. Dechen (Bonn, 1878).

Nöggerathia Sternbg., rod předvěkých rostlin, dosud nejistého určení systematického, řazených dle Stura k tajnosnubným rostlinám do příbuzenstva *Ophioglossacei*. Objevuje se ve svrchních vrstvách útvaru kamennouhelného, a listy základního a bezpochyby i jediného druhu byly původně objeveny u Radnic v Čechách a popsány i vyobrazeny Sternbergem ve »Flora der Vorwelt« pod jménem *N. foliosa* Sternbg. Pamatovaná a krásná tato rostlina měla listy několik dm dlouhé, spefžené, v celku kopinaté až podlouhle kopinaté, řapíkaté, s hojnými střídavými, jednoduchými, široce vejči-

tými a k basi klínovitě zúženými lístky, často v hořejším obrysu jemně zubatými. Plodní listy (oběma Feistmantly objevené) nacházejí se zřídka v podobě šiškovitých otisků, asi 2 cm širokých a 15 cm dlouhých, na kterých jakoby spirálně nahloučené lístky nesou na své svrchní (lícni) straně asi 17 sporangií 3 mm širokých a asi 4 mm dlouhých, jež obsahují hojnost vejčitých výtrusův. EBr.

Nógrád, Neograd, městečko uh., v Novohrad.

Noh (γρύψ, *gryphus*) slulo báječné zvíře starověku velikosti lva, se čtyřmi nohami drápy opatřenými, dvěma křídly a ohnutým zobákem dravce. Vznik jeho sluší hledati v Orientě, odkudž přenesen na západ zejména vlivem výrobkův uměleckých, k jejichž výzdobě se jeho ornamentální podoba zvláště hodila; nalézámeť jeho podobu na vasách, reliefech, terrakottách, mincích a gemmách. Dle Hérodota n-ové ostřihají na severu zlato před Arimaspy. Jiní je odkazují do Aethiápie a Indie, přirovnávající je aethiopským mravencům. V křesťanství n. stal se symbolem vzkršení. kkk.

Heraldický n. znázorňuje se jako lev s otevřeným ptačím zobákem, špičatými ušima, vyplazeným jazykem a polorozpjatými křídly. Upravuje se obyčejně na zadku sedící se vzpeřenými předními tlapami. N. znázorňuje ostrážitost a moudrost. Chybějí-li n-ovi křídla, nazývá se panthrem. Fka.

Noha (lat. *pes*) u člověka je dolní končetina, na níž při stání se přenáší zatížení těla. Skládá se z pásma pánevního, jímž obě končetiny dolní spojují se s trupem, a pak z volného oddílu, vlastní nohy, na kterém rozeznáváme část stehenní, bérceovou a chodidlovou. N. podléhá rozmanitým chorobným změnám, jež jeví se i na venek úchylnými podobami, jež patrný jsou zejména v oddílu kolenním a chodidlovém (viz Chodidlo a Koleno.)

Nohatky, zool., v. Pantopoda.

Nohl Ludwig, hudební spisovatel něm. (* 5. pros. 1831 v Iserlohnu — † 16. pros. 1885 v Heidelbergu). Byl professorem v Mnichově, potom docentem dějin hudby v Karlsruhe a Heidelbergu. Byl nadšený citel a přívrženec Wagnerův. Vydal korespondenci Mozartovu a Beethovenovu, práce o Gluckovi a Wagnerovi, Beethovenovi, Lisztovi, Mozartovi; dále: *Das moderne Musikdrama* (1884); *Die geschichtliche Entwicklung der Kammermusik* (1885).

Noholist, bot., v. Podophyllum.

Noinitz, ves v Čechách, v. Hnojnice.

Noir [noàr], franc., černý.

Noiré [noarè] Ludwig, filosof německý (* 1829 — † 1889), gymn. prof. v Mohuči, náležel k stoupencům monismu. Spinoza a Schopenhauer jsou základy, na nichž staví svou myšlenku o kvantitativní jednotě veškerenstva, v němž pohyb a čití, zevnějšek a nitro jsou jen zdánlivě různé stránky jednoho a téhož podkladu. Napsal mimo jiné: *Der monist. Gedanke, eine Konkordanz der Philos. Schopen-*